

КРАЄЗНАВСТВО

КАМ'ЯНКА

Сторінка № 4, підготовлена районною громадською організацією "Спілка краєзнавців"

ВСЕ ДАЛІ від нас відходить поділ війни. Давно вже зягли старі воронки і окопи, все менше серед нас залишається учасників тих подій. Тому і не дивно, що покоління, яке не знало війни, хоче знати про ті важкі роки якнайбільше.

Визволення нашого краю розпочалося в грудні 1943 р., коли війська 2-го Українського фронту розпочали підготовку до Кіровоградської наступальної операції. Саме тоді підрозділи 5-ї гвардійської танкової армії під командуванням генерала Ротмістрова вийшли в район вузлової станції Знам'янка і здійснили рейд по ворожих тилах в районі Олександрівки Кіровоградської області.

В ніч з 14 на 15 грудня 1943 р. танковий десант із складу бійців 285-го окремого мінометного полку 5-го гвардійського Зімовітського механізованого корпусу вийшли в район населених пунктів Тимошівки і Юрчихи і зав'язали бій на південній околиці Кам'янки. Саме під час цього бою здійснив свій подвиг сержант Віктор Галочник (закрив командира, капітана Чарасова, від осколків гранати), за який удостоєний звання Героя Радянського Союзу посмертно.

Вранці німецькі війська, розібравшись в оперативній обстановці, розпочали наступ на Кам'янку. Під час цього бою більшість танків було підбито, а один загону в болотистій долині в районі вул. Садової. Радянські війська змушені були відступити, залишивши при цьому свої загиблих на полі бою.

Остаточне визволення

нашого краю розпочалося в січні 1944 р. 7 січня радянські війська вступили в село Лубенці. В цей день німецька авіація піддала бомбардуванню околицю села, при цьому загинули кілька бійців.

Втративши оперативний контроль над ділянкою фронту по річці Тясмин, німецьке командування почало виводити з цього району свої війська на

Днів тих слава не померкне

другу лінію оборони, яка проходила через населені пункти В. Яблунівку, Райгород, Вербівку, Баландине, Красносілку і далі в напрямку села Каніж Кіровоградської області. Практично всі населені пункти нашого району, які розташовані були між цими лініями, німецькі війська лишили без бою. Одиак погані погодні умови створили рух радянських військ. 9 січня передові підрозділи 4-ї та 52-ї армії вступили в села Звездівку, Жаботини, Флярківку, Михайлівку, а 10 січня були визволені Кам'янка, Косарі, Юрчиха.

Невеликий бій розгорівся в районі хутора Червоної Діброва, де фашисти лишили невеликий застріл, який спиною почав відходити в район Вербівки. Територія нашого району визволялася частинами 4-ї гвардійської армії генерала І. В. Галаганіна, а в районі села Райгород діяли підрозділи із складу 52-ї армії генерала К. А. Коротеєва. Так, ці підрозділи в

складі 20-го і 21-го гвардійських корпусів повели наступ на німецьку лінію оборони. На ділянці фронту Лебедівка-Вербівка наступали 62-а гвардійська стрілецька і 5-а гвардійська пдд, на ділянці Калинівка-Баландине — 69-а гв. сд і 7-а пдд, технікою ці війська підтримували 10-й, 12-й мехкорпуси і 55-а мехбригада. На 12-15 січня 1944 р. ці підрозділи

вийшли в район згаданих сіл і закріпились на правому березі річок Сухий Ташлик і Тясмин. Впродовж тринадцяти днів на цій ділянці фронту велася короткочасні перестрілки з використанням всіх видів зброї, включаючи артилерію і авіацію.

Німецькі війська, які займали лівий берег річки, підготували глибокошелювану лінію оборони з вогневими точками, пересувними танковими групами, артилерійськими і мінометними укріпленнями. Вони займали панівні висоти над селами Баландиним, Вербівою, Коханівкою. Цю ділянку фронту захищали танкові війська із складу 47 корпусу, а також 389, 72 і 106 піхотні дивізії вермахту.

Саме на цій ділянці фронту радянське командування вирішило завдати головного удару по німецьких військах і швидким рейдом з'єднатися з військами 2-ї танкової і 27-ї армій, охопивши великим кільцем

німецькі війська, які тримали Кам'яніський виступ.

В ніч з 23 на 24 січня 1944 р. радянська артилерія піддала масовому артилерійському обстрілу позиції ворога. Потім у бій були введені передові батальйони, які після рукопашних і вогневих сутичок зайняли панівні висоти, а 24 січня визволили Баландине, Вербівку і Коханівку. Всі ці населені пункти були майже повністю спалені і зруйновані в результаті вуличних боїв.

У другій половині дня — 24 січня були зайняті Теплине, Радванівка, Оляніне. Німецькі війська кидали в атаки танки, щоб закрити прорив. Великий танковий клин повів наступ на Коханівку із району Василівки, але завдяки радянським артилеристам вдалося відбити цю атаку. На полі бою залишилися підбитими біля 8 німецьких броньованих машин.

Однак остаточно наш район було визволено 28 січня 1944 р., тому що ще до 27 січня точилися бої за Лебедівку і Лузанівку, і лише 28 січня було остаточно визволено Райгород і Катеринівку.

Всі ці бої носили дуже жорстокий, кровопролитний характер. За неповними даними, на території Кам'яніського району загинули і померли в польових шпиталях від ран біля 1500 солдат і офіцерів Радянської армії. Ціною великих втрат, кров'ю і болем дісталася нам перемога. Тож не забуваймо про це.

Ю. ЛЯШКО,
завідуючий Кам'яніським історичним музеєм.

Пам'ятник П. І. Чайковському в Кам'янці.

До 355-річчя м. Кам'янки

Переклад з привілею Яна Казимира, короля польського, Богдану Хмельницькому, гетьману війська запорозького від 27 березня 1649 року (перша згадка про Кам'янку).

Ведомо чиним сим лили есмь ему местечка листом нашим всем вобще и всякому особно, кому о том ведати належить: что Жаботин с слободкою Каменкою и с лесами Бовытшом и Нерубаєм, замєная по Черной Ташлык и при том в ратном деле искусство шляхетного вечным дати и даровати, Богдана Хмельницкого, как и самым даем и даруем нынешним листом нашим...

(Акты Южной и Западной России. том 10, ст. 462).

Там'ятні дати і події в історії Кам'янищини до кінця 2004 року

Травень — 115 років тому П. І. Чайковський працював у Кам'янці над балетом "Спячка красуня".

11 травня — 75 років від дня народження М. П. Миколенка — кандидата біологічних наук, уродженця с. Ребедайлівки.

6 червня — 205 років з дня народження О. С. Пущкіна.

15 червня — 5 років, як перстало битися серце повного кавалера орденів Слави В. М. Оршечка, уродженця с. Михайлівки.

17(4) червня — 90 років від дня народження Ф. А. Жарка — заслуженого артиста України, уродженця с. Михайлівки.

16 липня — 220 років від дня народження героя Вітчизняної війни 1812 року, поета-партизана Дениса Давидова.

16 серпня — 60 років від дня народження Д. П. Куцокоця, заслуженого військового льотчика Росії, генерал-лейтенанта, уродженця с. Теплиного.

19 серпня — 160 років з дня смерті відомого декабриста О. П. Барятинського, активного учасника нарад Кам'яніської управи Південного товариства.

25 серпня — 60 років з часу присвоєння звання Героя Радянського Союзу Олександрову Федоровичу Конякину, уродженцю с. Грушківки.

Серпень — 125 років тому П. І. Чайковський інструментував в Кам'янці оперу "Орлеанська дівка".

10 вересня — 65 років від дня народження А. Р. Глушенка — генерального директора Н В К "Фотоприлад", заслужено-

го машинобудівника України, уродженця с. Косарів.

13 вересня — 60 років з часу присвоєння звання Героя Радянського Союзу Кузьмі Хомовичу Чекало, уродженцю с. Райгороду.

16 вересня — 175 років з дня смерті героя Вітчизняної війни 1812 року М. М. Рєвського.

22 вересня — 75 років артілі "Жовтень".

30 жовтня — 55 років від дня народження М. О. Зайцева, кандидата філософських наук, уродженця с. Райгороду.

22 грудня — 100 років від дня народження одного із організаторів партизанського руху в Україні С. А. Олексенка, уродженця с. Пляківки.

27 грудня — 80 років від дня народження Петра

Полікарповича Гандзюри — українського письменника, уродженця с. Михайлівки.

335 років тому Жаботин став сотенним містечком Чигиринського полку.

350 років тому в Кам'янці відбулися дипломатичні переговори з ногайськими татарами.

270 років тому селяни Жаботинського ключа на чолі Борша та Чорного захопили Жаботинський замок.

240 років з часу першого виступу Жаботинського сотника З. Харка — одного із видатних керівників гайдамацького руху в Україні — проти утиску православних.

180 років тому написано О. С. Пущкіним вірш "В. Л. Давидову", який став першою згадкою про Кам'янку в художній літературі.

160 років цукровому заводу в м. Кам'янці.

150 років тому побудована Покровська церква в м. Кам'янці.

150 років тому побудована церква Різдва Богородиці в с. Рєвіві.

125 років тому побудована церква Іоана Богослова в Пляківці.

125 років тому побудована Михайлівська церква в с. Косарі.

125 років з часу написання письменником Г. Данилевським історичного роману "Вісімсот двадцять п'ятий", в якому описано події в Кам'янці.

110 років від дня народження В. С. Чучупаки, головного отамана Холодноярської республіки.

90 років тому в Кам'янці відкрито перше

вищонавчальне училище.

85 років тому в Кам'янці створено жіночий хорівий ансамбль під керівництвом Т. Ф. Онопи — етнографі і фольклориста.

70 років з часу створення фольклорно-етнографічного ансамблю "Берегиня".

70 років від дня побудови районного будинку культури.

35 років з часу створення хору ветеранів Великої Вітчизняної війни.

20 років з часу створення народного самодіяльного хору "Калина".

О. ШАМРАЙ,
голова правління районної громадської організації "Спілка краєзнавців", лауреат обласної премії імені М. Максимовича.